

ЗВІТ

результати визначення мотивації до навчання у магістратурі здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» факультету «Образотворче мистецтво» освітньо-професійної програми «Мистецтвознавство» (осінній семестр 2021/2022 н. р.)

Проблеми мотивації до навчання студентів Харківської державної академії дизайну і мистецтв у магістратурі є актуальними. Мотивація є важливим фактором, який сприяє самоактуалізації художньо обдарованої особистості. На мотивацію впливає безліч соціальних, економічних, професійних факторів, що є її зниженням в процесі вибору рішення про вступ до магістратури.

Опитування здобувачів вищої освіти щодо визначення мотивації до навчання у магістратурі здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» здійснюється відповідно до Положення про опитування учасників освітнього процесу в Харківській державній академії дизайну і мистецтв.

Таке опитування є формою участі здобувачів вищої освіти у системі внутрішнього забезпечення якості вищої освіти та реалізації принципу «студентоцентрованого» навчання.

Для визначення мотивації до вступу в магістратуру і навчання за другим рівнем вищої освіти, робочою групою з забезпечення якості освіти було проведено опитування, в якому прийняли участь здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» факультету «Образотворче мистецтво» освітньо-професійної програми «Мистецтвознавство».

Мета дослідження – виявлення актуальних мотивів їх навчання на магістратурі, ставлення до майбутньої професійної діяльності. Форма проведення – електронне опитування (анкетування).

Опитування проводилось 07.09.2021 – 14.09.2021р. Характеристика вибірки: 7 респондентів – 100% від загальної кількості студентів 4 курсу, здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету «Образотворче мистецтво» (освітня програма «Мистецтвознавство») денної форми навчання.

Унікальна особливість навчання в Харківській державній академії дизайну і мистецтв» – невелика чисельність (у порівнянні з кількістю студентів на більшості факультетів у нашого найближчого сусіда – ЗВО «ХП») здобувачів у студентських групах, члени яких навчаються за освітньо-професійними програмами на факультеті «Образотворче мистецтво». Ця особливість полегшує реалізацію індивідуального підходу до підготовки здобувачів, але утруднює проведення кількісного аналізу отриманих результатів з дотриманням належних критеріїв репрезентативності. Отже, зосередимося на змістовному аналізі результатів анкетування.

Аналіз відповідей показав, що більшість студентів останнього, випускного курсу (83,3%) планують вчитися далі після закінчення бакалаврату. Значно менша кількість респондентів (16,7%) ще не визначились зі своїми планами щодо подальшого навчання.

Результати відповідей на питання: «Ви плануєте вчитися далі після закінчення бакалаврату?» представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

- *Відповіді на питання: «Ви плануєте вчитися далі після закінчення бакалаврату?»*

Варіанти відповіді	Частка респондентів, що обрали відповідь, %
Планую	83,3
Не планую	-
Думав (а) про це, але ще не визначився (лась)	16,7

Респондентам запропонували обрати варіанти відповідей на питання: «Ви вирішили вступати до магістратури...»:

- Щоб змінити спеціальність (напряму підготовки).
- Щоб мати кращі можливості кар'єрного росту.
- Щоб потім продовжити навчання в аспірантурі.
- Щоб потім продовжити вчитися за кордоном.
- Щоб поїхати на стажування за кордоном.
- Цікаво вчитися, отримувати нові знання.
- За порадою батьків, друзів, викладачів.
- Інше.

Серед відповідей щодо мотивів вступу до магістратури перше місце у рейтингу – плани щодо продовження навчання на третьому рівні вищої освіти. Друге місце у рейтингу – навчання в магістратурі як сходинка для подальшого навчання за кордоном.

Третє місце – сподівання на кар'єрне зростання. Почесне четверте місце у рейтингу – сподівання на можливу зміну напряму підготовки.

Варіанти відповідей на питання: «Ви вирішили вступати до магістратури ...» представлені в таблиці 2.

Таблиця 2

- *Варіанти відповідей на питання: «Ви вирішили вступати до магістратури...»*

Місце у рейтингу	Варіанти відповіді
1	Щоб потім продовжити навчання в аспірантурі

2	Щоб потім продовжити вчитися за кордоном
3	Щоб мати кращі можливості кар'єрного росту
4	Щоб змінити спеціальність (напрямок підготовки)
5	Щоб поїхати на стажування за кордоном
6	Цікаво вчитися, отримувати нові знання
7	За порадою батьків, друзів, викладачів

Респондентам запропонували обрати варіанти відповідей на питання: «Якби Ви вирішили вступати в магістратуру, то віддали перевагу продовжувати навчання...»:

- в ХДАДМ за тією ж програмою, по якій закінчив(ла) бакалаврат
- в ХДАДМ, але за іншою програмою.
- В іншому навчальному закладі України, за іншою спеціальністю.
- За кордоном.
- Думав (а) про це, але ще не визначився (лась).
- Інше.

Пріоритет вибору навчального закладу – Харківська державна академія дизайну і мистецтв – перше (і четверте – в ХДАДМ, але за іншою програмою) місце у рейтингу. На другому місці – навчання у іншому навчальному закладі України. Третє місце серед пріоритетів вибору – плани продовжити навчання за кордоном.

Варіанти відповідей на питання: «Якби Ви вирішили вступати в магістратуру, то віддали перевагу продовжувати навчання...» представлені в таблиці 3.

Таблиця 3

- Варіанти відповідей на питання: «Якби Ви вирішили вступати в магістратуру, то віддали перевагу продовжувати навчання...»

Місце у рейтингу	Варіанти відповіді
1	В ХДАДМ за тією ж програмою, по якій закінчив(ла) бакалаврат
2	В іншому навчальному закладі України
3	За кордоном
4	в ХДАДМ, але за іншою програмою

Респондентам запропонували обрати варіанти відповідей на питання: «При виборі спеціальності для навчання в магістратурі для вас важливо:

- Освоїти новий напрямок для розширення можливостей професійного і кар'єрного зростання.
- Отримати нові знання і навички.

- Продовжити навчання за тією ж спеціальністю, за якою навчалися в бакалавраті.
- виправити наслідки помилкового вибору спеціальності.
- Інше.

За результатами опитування, для здобувачів освітньо-професійної програми «Мистецтвознавство» найважливіший мотив вибору – можливість продовжити навчання за тією ж спеціальністю, за якою навчалися в бакалавраті. На другому місці – освоїти новий напрямок для розширення можливостей професійного і кар'єрного зростання.

Варіанти відповідей на питання: «При виборі спеціальності для навчання в магістратурі для вас важливо...» представлені в таблиці 4.

Таблиця 4

- *Варіанти відповідей на питання: «При виборі спеціальності для навчання в магістратурі для вас важливо:...»*

Місце у рейтингу	Варіанти відповіді
1	Продовжити навчання за тією ж спеціальністю, за якою навчалися в бакалавраті
2	Освоїти новий напрямок для розширення можливостей професійного і кар'єрного зростання
3	Отримати нові знання і навички

Опитуваним було запропоновано обрати не більш трьох варіантів відповіді на питання: «При виборі навчального закладу для вступу до магістратури для вас пріоритет (оберіть, будь ласка, не більш 3 варіантів відповіді):

- Репутація навчального закладу.
- Вартість навчання на контрактній основі.
- Можливість вступити на бюджетну форму навчання.
- Кваліфіковані викладачі.
- Наявність гуртожитку.
- Забезпеченість навчальними майстернями, лабораторіями.
- Забезпеченість комп'ютерною технікою.
- Можливості працевлаштування, кар'єрного росту.
- Можливість працевлаштування за кордоном.
- Можливість брати участь у міжнародних проектах, виставках, конкурсах у період навчання.
- Можливість спілкування в період навчання з відомими митцями.
- Інше.

Респонденти не скористалися нагодою і обрали лише один-два варіанти відповідей. На першому місці у рейтингу пріоритетів – кваліфіковані викладачі, важливим здобувачі, які брали участь в опитуванні, вважають

репутацію навчального закладу. На третьому місці – можливість вступити на бюджетну форму навчання

Варіанти відповідей на питання: «При виборі навчального закладу для вступу до магістратури для вас пріоритет (оберіть, будь ласка, не більш 3 варіантів відповіді)...» представлені в таблиці 5.

Таблиця 5

- *Варіанти відповідей на питання: «При виборі навчального закладу для вступу до магістратури для вас пріоритет (оберіть, будь ласка, не більш 3 варіантів відповіді)»*

Місце у рейтингу	Варіанти відповіді
1	Кваліфіковані викладачі
2	Репутація навчального закладу
3	Можливість вступити на бюджетну форму навчання
4	Забезпеченість навчальними майстернями, лабораторіями
5	Можливості працевлаштування, кар'єрного росту
6	Можливість працевлаштування за кордоном
7	Вартість навчання на контрактній основі
8	Можливість брати участь у міжнародних проектах, виставках, конкурсах у період навчання

Майже третина з тих, хто брав участь в опитуванні (33,3%) респондентів вважають, що достатньо володіють іноземною мовою і зможуть скласти вступні іспити до магістратури. Опитуваних, які визнають, що їх рівень володіння іноземною мовою недостатній – 16,7%, половина (50%) тих хто брав участь в опитуванні перебувають у процесі – вивчають мову.

Результати відповідей на питання: «Ваш рівень знання іноземної мови достатній для того, щоб скласти обов'язковий іспит при вступі до магістратури?» представлені в таблиці 6.

Таблиця 6

- *Відповіді на питання: «Ваш рівень знання іноземної мови достатній для того, щоб скласти обов'язковий іспит при вступі до магістратури?»*

Варіанти відповіді	Частка респондентів, що обрали відповідь, %
Достатній	33,3
Недостатній	16,7
Вивчаю іноземну мову	50
Не замислювався (лась) над цим питанням	-

Більшість з тих, хто брав участь в опитування (83,4%), обрав би очну форму навчання в магістратурі. Жоден із респондентів не надав переваги дистанційної формі навчання.

Результати відповідей на питання: «Ви вирішили вступати до магістратури, яку форму навчання Ви б обрали?» представлені в таблиці 7.

Таблиця 7

- *Відповіді на питання: «Ви вирішили вступати до магістратури, яку форму навчання Ви б обрали?»*

Варіанти відповіді	Частка респондентів, що обрали відповідь, %
Очну	83,4
Заочну	16,6
Дистанційну	-

Думки респондентів щодо структури, яка, діючи у стінах Академії, сприяла би підвищенню конкурентоспроможності студентів на ринку праці, поділилися навпіл. На думку 50% опитуваних, здобувачам освіти потрібен «Центр кар'єри». Указали, що не замислювалися над цим питанням 50% респондентів. Жоден зі студентів, які брали участь в дослідженні, не указав, що такий центр не потрібен.

Результати відповідей на питання: «На Вашу думку, в ХДАДМ потрібен «Центр кар'єри», діяльність якого спрямована на підвищення конкурентоспроможності студентів на ринку праці?» представлені в таблиці 8.

Таблиця 8

- *Відповіді на питання: ««На Вашу думку, в ХДАДМ потрібен «Центр кар'єри», діяльність якого спрямована на підвищення конкурентоспроможності студентів на ринку праці?»*

Варіанти відповіді	Частка респондентів, що обрали відповідь, %
Потрібен	50
Не потрібен	-
Не замислювався (лась) над цим питанням	50

Більш, ніж половина респондентів вважає, що диплом магістра не надає переваг перед роботодавцями (66,6%). Не згодні з ними і сподіваються, що, все ж таки, переваги надає 33,3% опитуваних.

Результати відповідей на питання: «На Вашу думку, диплом магістра дає переваги перед роботодавцем?» представлені в таблиці 9.

Таблиця 9

- *Відповіді на питання: «На Вашу думку, диплом магістра дає переваги перед роботодавцем?»*

Варіанти відповіді	Частка респондентів, що обрали відповідь, %
Так	33,4
Ні	66,6
Не замислювався (лась) над цим питанням	-

Респонденти мали змогу обрати варіант відповіді на питання: «З ким Ви радитесь про прийняття рішення вчитися в магістратурі?»

- З сім'єю, рідними.
- З друзями, однолітками.
- Читаю інформацію в ЗМІ (інтернеті).
- Питаю думки тих, хто вже навчається в магістратурі і тих, хто вирішив не вчитися.
- Ні з ким не раджуся.

Серед запропонованих варіантів відповідей респонденти обрали лише два варіанта. На першому місці у рейтингу пріоритетів варіант: «Ні з ким не раджуся!» На останньому, воно ж друге, місці – вагомість думок тих, хто вже навчається в магістратурі і тих, хто вирішив не вчитися.

Варіанти відповідей на питання: «З ким Ви радитесь про прийняття рішення вчитися в магістратурі?» представлені в таблиці 10.

Таблиця 10

- *Варіанти відповідей на питання: «З ким Ви радитесь про прийняття рішення вчитися в магістратурі?»*

Місце у рейтингу	Варіанти відповіді
1	Ні з ким не раджуся
2	Питаю думки тих, хто вже навчається в магістратурі і тих, хто вирішив не вчитися

Опитування виявило, що на факультеті «Образотворче мистецтво» переважна більшість студентів останнього, випускного курсу освітньо-професійної програми «Мистецтвознавство» планують вчитися далі після закінчення бакалаврату.

Жоден із тих, хто брав участь в опитуванні, не вказав, що не планує подальшого навчання.

Анкетування проводилось на початку навчального року, тож не дивно, що частка респондентів не визначились зі своїми планами щодо подальшого навчання. Щодо затримки прийняття рішень – ця проблема потребує подальших розвідок (анкетування на початку весняного семестру), тому що невизначеність може свідчити як про тенденцію відкладання моменту прийняття рішення щодо подальшого навчання, так і про сформоване усвідомлене рішення обмежитися (на даному етапі життєвого шляху) першим рівнем вищої освіти.

На підтвердження цієї думки – відповіді на питання щодо мотивів продовження навчання – на першому місці у рейтингу пріоритетів – плани щодо продовження навчання на третьому рівні вищої освіти: «Щоб продовжити навчання в аспірантурі». За кількістю відповідей на другому місці мотив вибору – навчання в магістратурі як сходинка для подальшого навчання за кордоном. Обрані варіанти мотивів вибору – ознаки свідомого планування респондентами подальших освітніх маршрутів.

Свідчення високого статусу Харківської державної академії дизайну і мистецтв в очах респондентів – бажання більшості опитуваних продовжити навчання саме в Академії, за тією ж або іншою освітньою програмою.

Ще одне підтвердження визнання здобувачами освітньо-професійної програми «Мистецтвознавство» високого рівня організації навчального процесу в ХДАДМ – мотив вибору подальшого освітнього маршруту. Перше місце у рейтингу – свідомо обрана можливість продовжити навчання за тією ж спеціальністю, за якою навчалися в бакалавраті.

Для студентів, які брали участь в опитуванні найважливіші критерії при виборі навчального закладу для продовження навчання – кваліфіковані викладачі і репутація навчального закладу. Якщо тими ж критеріями вони керувалися при вступі на перший рівень вищої освіти, то їх вибір – свідчення визнання кваліфікації викладачів і високої репутації Харківської державної академії дизайну і мистецтв.

Пандемія і викликана нею складна економічна ситуація обумовили почесне третє місце у рейтингу пріоритетів (серед студентів, які брали участь в опитуванні) вибору навчального закладу для вступу до магістратури – можливість вступити на бюджетну форму навчання.

Із урахуванням специфіки діяльності і вимог щодо компетенцій фахівців у галузі і вказаних респондентами сподівань щодо продовження навчання, очікувано, що 33,3% опитуваних указали у своїх відповідях, що достатньо володіють іноземною мовою і зможуть скласти вступні іспити до магістратури. Значно менша кількість студентів (16,7%), які брали участь в опитуванні, не мають ілюзій щодо рівня (невисокого...) володіння ними іноземної мови. 50% опитуваних повідомили, що мову вивчають.

Кількість респондентів, які визнали невисокий рівень володіння іноземною мовою (16,7% відповідей) співпадає з кількістю тих, хто ще не визначився із перспективами подальшого навчання. Отже, ці дані – непряме свідчення того, що для частки студентів саме низький рівень володіння

іноземною мовою сприймається як одна з перешкод для планування навчання з метою отримання більш високого ступені вищої освіти.

При нагоді, здобувачі освітньої програми «Мистецтвознавство» обрали б очну форму навчання в магістратурі. Досвід третього року карантинних обмежень – жоден з опитуваних не обрав би (за можливості вибору) дистанційну форму навчання.

«Центр кар'єри» в Академії потрібен – вважає половина із кількості опитуваних студентів. Така ж кількість респондентів не переймалися питаннями щодо підвищення рівня конкурентоспроможності студентів на ринку праці і можливою підтримкою на цьому шляху з боку Академії і мотивація відповіді на це питання потребує подальших розвідок.

На думку лише третини з тих, хто брав участь в опитуванні, диплом магістра дає переваги перед роботодавцями. Значна більшість так не вважає, між тим, 83,3% респондентів планують продовжити навчання в магістратурі. Якщо взяти до уваги перше місце серед пріоритетів вибору відповіді на питання щодо мотивів вступу до магістратури (див. вище): «Щоб потім продовжити навчання в аспірантурі», то цілком зрозуміле – респонденти сприймають навчання у магістратурі як сходинку до подальшого кар'єрного і особистісного зростання.

Потребує заглибленого вивчення і значна кількість (від 16,7% до 50%) вибору відповіді: «Не замислювався (лась) над цим питанням» – як можливе свідчення низького рівня навичок ціле утворення, небажання брати на себе відповідальність за довгострокове планування і низький рівень особистісної зрілості опитуваних що є показником для організації корекційних заходів (тренінги, тощо) з метою формування навичок самоменеджменту та особистісного зростання з урахуванням високого рівня невизначеності і ситуативної тривоги в умовах пандемії і викликаной нею економічної кризи. Ці фактори, безумовно, впливають на самосприйняття особистості і є перешкодою у планування свого майбутнього, у тому числі – кар'єрного і професійного зростання.

Здобувачів запитали, з ким вони радяться при прийнятті рішення щодо вступу у магістратуру? На першому місці у рейтингу пріоритетів варіант: «Ні з ким не раджуся!» Друге місце – думки «попередників» навчання у магістратурі. Із урахуванням того, що серед студентів останнього, четвертого курсу бакалаврату, здобувачів освітньої програми «Мистецтвознавство», є студенти віком від 33 до 54 років (див. звіти) вибір референтної групи є цілком очікуваним, а урахування їх думок дають змогу сформуванню більш диференційовані оцінки організації навчального процесу.

Питання мотивації є актуальним протягом усього періоду засвоєння знань особистістю. На сьогодні актуальні питання підготовки студентів вищих художніх навчальних закладів України до активного творчого життя, створення умов для особистісної і професійної самоідентифікації потребують нових, креативних підходів для організації навчального процесу, врахування особливостей художньо обдарованої особистості в процесі опанування вищою художньою освітою, що обумовлює актуальність вивчення

особливостей професійного самовизначення і проектування, за принципом «освіта через усе життя», подальших освітніх маршрутів, виходячи з майбутніх професійних завдань.

Проведене опитування підтвердило високу мотивацію здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» освітньо-професійної програми «Мистецтвознавство» до підвищення ступені вищої освіти до рівня «магістр» саме в Харківській державній академії дизайну і мистецтв.

Студентське опитування, як частина діяльності Робочої групи із забезпечення якості освітньої діяльності, поруч із вивченням особливостей мотивації вибору навчального закладу і освітніх програм здобувачами освіти, поглядів викладачів, випускників і працедавців, дотриманням академічної доброчесності дає об'єктивний матеріал для вдосконалення навчального процесу, включно з поглибленням soft skills (соціальних навичок і умінь) та покращення управлінських процесів в Харківській державній академії дизайну і мистецтв.

17.09.2021 р.

Голова робочої групи
з забезпечення якості
освітньої діяльності ХДАДМ

Наталя БІЛЬДЕР